

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף קדם יסודי, אגף יסודי, אגף שפ"י

תוכנית מעברים

גני ילדים-יסודי

יצירת רצף חינוכי מהגן לכיתה א' בתקופת הקורונה

תשפ"א

מבוא

גן הילדים וכיתה א' הן מסגרות חינוכיות שיש ליצור ביניהן רצף חינוכי. תקופת הקורונה מחייבת היערכות מותאמת ומיוחדת לכך.

יצירת רצף חינוכי מותאם למצב הנוכחי תאפשר חוויה מיטבית של הסתגלות, שתתרום להגברת תחושות הביטחון והמסוגלות בקרב הילדים והוריהם, עוד בתקופת הגן ובמעבר לכיתה א'.

בשל מצבי בידוד, חולי וסגר כללי, תהליך המוכנות הרגשית, החברתית והלימודית לקראת ביצוע המעבר נפגע ויתכן שאף לא יושלם במלואו. אגפי הגיל (קד"י ויסודי), בשיתוף אגף שפ"י, מובילים מספר עקרונות מנחים לעת הזו, אשר מתבססים על [חוזר מנכ"ל מעברים](#) והתאמתו למציאות החדשה שנכפתה עלינו תוך התחשבות בקטיעת הרצף ובהעדרות הממושכת שחוו הילדים, גם בגן וגם בכיתה א'.

למהלך "[א' תחילה](#)", שמוביל האגף לחינוך יסודי, יש את היכולת לתת מענה לצרכים העולים בשגרה, וביתר שאת בימים אלה. תוכנית זו מאפשרת מרחב של רעיונות לקליטת ילדי א' בצורה רכה, שהיום בימי קורונה חשובה עוד יותר מתמיד.

א. האתגרים שניצבים בפני מערכת החינוך לנוכח הקורונה:

1. פערים בהיבטים רגשיים וחברתיים, עקב צמצום באינטראקציות החברתיות, והתמודדויות עם אתגרים משפחתיים ואישיים עקב מצב החירום המתמשך.
2. פערים בלמידה ובהיבטים התפתחותיים, הקשורים במוכנות ללמידה בית ספרית, בעקבות פגיעה ברצף החינוכי ובמפגשים הפיזיים. ישנה ירידה בימי למידה פנים אל פנים בהיקף של כ-40% ביחס לשנת לימודים רגילה.
3. הצורך בהתאמת תוכנית המעברים, הכוללת שיתוף ותאום בין צוותי החינוך, ביקורים פיזיים וכד', בעקבות הנחיות משרד הבריאות ומשרד החינוך.
4. חששות בקרב הורים ביחס לרמת המוכנות של ילדיהם, נוכח פגיעה ברצף החינוכי.

ב. המלצות לניהול הרצף החינוכי בצל הקורונה:

1. הקמת ועדת היגוי יישובית לשם בניית רצף חינוכי בשיתוף: נציגי אגף החינוך, מפקחי החינוך היסודי והקדם-יסודי, המפקח על הייעוץ, מנהלי השפ"ח והמתי"א או נציגים מטעמם. הוועדה תגבש מדיניות ותנסח הנחיות מדויקות לתוכנית רצפים ומעברים לאור המצב הנוכחי.
2. התאמת התוכנית הלימודית- חינוכית של גני הילדים כיום, לצרכיהם ההתפתחותיים של התלמידים תוך מתן דגש למענים רגשיים וחברתיים.
3. התאמת דרכי ההוראה-למידה-הערכה של כל אחד מבתי הספר, לצרכיהם ההתפתחותיים של התלמידים העולים לכיתה א', נוכח נגיף הקורונה שיאפשרו "קליטה רכה". ההתאמה תכלול התייחסות לתהליכי הסתגלות ממושכים יותר, דגש על היבטים רגשיים וחברתיים, תהליכי למידה המשלבים משחק, סדר יום מדורג וכו', שיהוו המשך ישיר לדרכי למידה שהילדים הורגלו אליהם בגן.

4. העברת מידע להורים, לתלמידים לצוותים אודות התהליך- שיתוף האוכלוסיות השונות בתהליך, העברת מסרים ודרכי פעולה ברורים, עשויים להקטין את הלחץ סביב המעבר ולהגביר את תחושת הביטחון והאמון, הן בקרב ההורים והתלמידים והן בקרב צוותי החינוך.
5. תהליך הרצף החינוכי צריך לכלול:
 - א. היכרות של הילדים עם תהליך המעבר והמסגרת הבית-ספרית
 - ב. היכרות של ההורים עם נושא המוכנות, תהליך המעבר והמסגרת החינוכית
 - ג. היכרות ושותפות בין צוותי החינוך- גננות ומחנכות כיתות א'
 - ד. איתור וליווי ילדים המגלים קשיים
 - ה. ילדים הזקוקים/הזכאים לשירותי חינוך מיוחדים

ג. פרוט ההמלצות

1. היכרות של הילדים עם בית הספר:

כדי ליצור תהליך מעבר מיטבי מהגן לבית הספר חשובה הכנה מתמשכת, אולם יש להתאים אותה לתנאים והאפשרויות בעת הזו, באמצעים מקוונים מכל סוג (סרטונים, מפגשים מקוונים, דפי מידע ועוד). מומלץ לקיים מפגשים סביב חגים ומועדים, אירועים מיוחדים, נושאי לימוד משותפים וכדומה. הכרות עם המסגרת הבית ספרית כוללת:

- הכרות עם בעלי תפקידים מובילים בבית ספר, כגון: מנהל, יועצת, מחנכות כיתות א' וכד'. ההיכרות יכולה להיעשות באמצעות סרטונים קצרים, שכל אחד מבעלי התפקידים יקליטו וישלחו לילדים ולהוריהם
- הכרות עם ילדי כיתות א'- ניתן לקיים מפגשים בצורה מקוונת למשחק קצר של ילדי כיתה א' עם קבוצות של ילדי גן. שיר משותף שילדי הגן וכיתה א' ילמדו ויפגשו לשיר באופן מקוון יחדיו
- הכרות עם המרחב הפיזי- בהלימה לתנאים בעת הזו, ניתן לשלוח סרטון המתעד את הדרך מן הכניסה לביה"ס, דרך אזורי תיפקוד חשובים ועד לכיתה האם

2. היכרות של ההורים עם נושא המוכנות, תהליך המעבר והמסגרת החינוכית:

ההורים הם הגורם המשמעותי ביותר עבור הילד, ומידת השותפות שלהם עם הצוות החינוכי הוא גורם מכריע בהסתגלותו למסגרת החינוכית. מטבע הדברים, תהליכי שינוי, פרידה ומעבר, מעוררים בזמנית: התרגשות וחששות, והורים עשויים להיות עסוקים בשאלות כמו: "האם הילד שלי מוכן למעבר?", "האם יצליח לעמוד בדרישות?" בשנה האחרונה בשל ההתמודדות עם נגיף הקורונה, גברה תחושת אי הוודאות ולשאלות אלו מתווספים גם חששות, שמא הילדים החסירו ידע ומיומנויות שישפיעו על המעבר. חשוב לזהות ולהכיל רגשות אלה, לגלות הבנה ואמפתיה ולשדר אמון ביכולתם של הילדים לצלוח את המעבר ולהסתגל למקום החדש. במקביל חשוב להדגיש כי מערכת החינוך כולה מושפעת מהתקופה הנוכחית, ועל כן כל בתי הספר ייערכו בהתאם לקליטה הדרגתית ורכה של ילדי כיתות א'. חשוב להציג להורים את התוכנית הבית ספרית המותאמת לעת הזו. יצירת תרבות של שיח עם ההורים והקשבה לדעתם בנוגע לילדם, תוך מתן דגש לראיית הילד כפרט שלם ויצירת תמונה מלאה אודות תפקודו, תחומי העניין שלו, חוזקותיו וקשייו במגוון מצבים, חשובה ביותר לשם קליטתו המיטבית בבית הספר. (מצ"ב בנספח: הצעה למכתב להורים להתאמה ולתיאור התוכנית הבית ספרית)

מומלץ לקיים שניים- שלושה מפגשים עם הורים:

- מפגש ראשון באפריל: בהשתתפות הגננת/ הגננת המובילה והפסיכולוג החינוכי מהשפ"ח. ניתן לקיים מפגשים אלו ברמה גנית, אשכול גנים, או ברמת הרשות בכפוף למשאבי השפ"ח ובתאום עם מנהל השפ"ח. במפגש יינתן מידע על מוכנות לכיתה א', דרכים לפיתוח המיומנויות הנדרשות בצורה חווייתית ומשחקית, תוך דגש על היבטים רגשיים וחברתיים
- מפגש שני בין החודשים אפריל – יוני: בהובלת צוות בית הספר, בהשתתפות: מנהל בית הספר, היועץ החינוכי, ונציגות של צוות ההוראה, הגננת המובילה ו/או הגננות המזינות את בית הספר, פסיכולוג הגן ו/או פסיכולוג בית הספר או פסיכולוג מהשפ"ח, נציג של המתי"א. במפגש תוצג המערכת הבית ספרית, בעלי התפקידים, הערכות בית הספר לקליטת תלמידים עם שונות ברמת המוכנות שלהם, ההתאמות הבית ספריות נוכח הקורונה, הדרכים לפניה לבית הספר, מתן מענה לשאלות זאת בכדי להגביר את תחושת הביטחון והאמון של ההורים בצוות בית הספר ובמעבר
- מפגש שלישי בסמוך לפתיחת שנת הלימודים, עם צוות בית הספר לצורך העברת מידע הקשור לתהליכי פתיחת השנה והערכות לשנת הלימודים

3. מפגשים בין צוותי החינוך:

- הכרות של המערכת הבית ספרית – הקולטת, עם הגנים המזינים אותה חשובים ביותר ליצירת רצף מותאם אוכלוסייה וצרכים. מומלץ לקיים לפחות שני מפגשי שיח בין הגננות לצוות ביה"ס, לצורך:
 - הכרות, תיאום ציפיות, שיתוף בהצלחות ובאתגרי התקופה הזו, תוך עדכון ביחס להתקדמות בתוכניות הלימודים וביישום תוכנית העבודה הגנית
 - בניית תוכנית מותאמת של "מפגשים הדדים" גנים-ביה"ס, דרך פעילות חווייתית וירטואלית או פיזית בהתאם להנחיות
- חשוב להדגיש כי במפגשים אלו לא ימסרו פרטים ברמת ילד. לצורך העברת מידע אודות ילד יש צורך בחתימה על "טופס ויתור סודיות" של הורי הילד

4. איתור וליווי ילדים המגלים קשיים:

- הכלה של כל הילדים במערכת החינוך היא ערך ראשון במעלה. מתוך הבנה שכל הילדים חוו בשנה האחרונה שינוי בשגרת החיים, בצורה זו או אחרת, מומלץ:
- לאתר ולמפות ילדים המגלים סימני מצוקה, קשיים וילדים בסיכון, על מנת לאפשר מתן מענים מותאמים, ולצמצם פערים
- להסביר להורים את הצורך והחשיבות של העברת מידע חינוכי-טיפולי על ידם ו/או על ידי הגננת לצוות בית הספר בכדי להתאים את המענים לצורכי הילדים, בעיקר אם עולים צרכים ייחודיים העשויים לסייע בהסתגלות
- העברת המידע מהגננת אל בית הספר תתבצע אך ורק בהסכמת וחתימת ההורים על טופס ויתור סודיות

5. ילדים הזקוקים/הזכאים לשירותי חינוך מיוחדים:

- ליווי הורי התלמידים הזקוקים לשירותי חינוך מיוחדים, לשם קבלת זכאות ו/או מענים לשנת הלימודים תשפ"ב, תוך הקפדה על הנהלים ולוחות הזמנים.
- יישום החלטות ועדת זכאות ואפיון במעבר בין המסגרות.
- מצורף נספח – מכתב דוגמא להורים

הצעה למכתב להורים שישלח על ידי הרשות/ בתי הספר תוך התאמתו לתוכנית שנבנתה

הורים יקרים,

מעבר מהגן לכיתה א' בצל נגיף הקורונה

בכל שנה בעת הזו ההורים, הילדים וצוותי החינוך בגנים ובבתי הספר, מתחילים לחוש את סוף השנה המתקרב ואת סיום תקופת הגן לקראת המעבר לכיתה א'. מטבע הדברים, תהליכי שינוי, פרידה ומעבר מעוררים בו זמנית זה לצד זה התרגשות וציפייה לצד חששות ודאגות.

השנה בשל נגיף הקורונה מצבי בידוד, חולי וסגר, נפגע הרצף החינוכי והתהליכים ההתפתחותיים הטבעיים. ייתכן כי חלקכם ההורים דואגים ומוטרדים מההשלכות שתהיינה לכך על הסתגלות ילדיכם לבית הספר בשנה הבאה. חשוב להדגיש כי בתי הספר נערכים ל"קליטה רכה" ומותאמת של הילדים, נוכח השונות במידת מוכנותם.

התקופה בה אנו נמצאים מורכבת עבור כולנו: הורים, תלמידים, צוותי חינוך. ישנם ילדים שהשהות הנוספת בבית בשל הקורונה מיטיבה איתם. עבור אחרים, השינוי בשגרה, חוסר הוודאות, עלול להוביל לנסיגה התנהגותית וחזרה לדפוסים או הרגלים שכבר חלפו כמו: הרטבה, קושי בהרדמות, כעסנות יתר ועוד. תגובות אלו הן תגובות נורמליות למצב לא נורמלי, שהרי המצב הנוכחי אינו טבעי. מרבית הילדים יחזרו לתפקוד רגיל ככל שנחזור לשגרה יותר ויותר מוכרת.

חשוב שאתם ההורים תשדרו אמונה בכוחות שלהם להתמודד, העבירו מסרים של אופטימיות ותקווה, והקפידו לא לשדר לחץ בנוגע למצב הנוכחי ובפרט בנוגע למעבר לכיתה א'. הרגיעו אותם שצוות בית הספר מחכה לפגוש אותם ויעשה הכל, כדי שהמעבר יהיה מיטיב עבורם.

במסמך זה נתאר את תהליך הרצף החינוכי שנבנה בבית הספר, בתאום הרשות ובשיתוף: הפיקוח על בתי הספר והגנים, הייעוץ החינוכי, השירות הפסיכולוגי החינוכי והמתי"א היישובי.

פירוט התהליך שיעשה: (יש לתאר את התהליך הנבחר)

ברמת ההורים (יש להשלים)

ברמת התלמידים (יש להשלים)

זכרו! אל תישארו לבד - הצוות החינוכי בגן ובבית הספר, היועצת החינוכית והשרות הפסיכולוגי החינוכי לרשותכם בכל שאלה והתלבטות. חשוב לעדכן את הגורמים הרלוונטיים בשינויים משמעותיים שחלו, על מנת-לחשוב יחדיו על מענים מתאימים.

באיחולי בריאות ותקווה לחזרה מהירה לשגרה